

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

TERMINOLOGICAL LEXIS AS A CONSTITUENT PART OF THE VOCATIONAL EDUCATION OF FOREIGN STUDENTS IN THE PROCESS OF UKRAINIAN LANGUAGE TEACHING

Статтю присвячено дослідженню термінологічної лексики як основного складового компонента українськомовного професійного спілкування в процесі навчання іноземних студентів основних факультетів технічних закладів вищої освіти. Показано вирішальну роль професійної мовної підготовки в процесі навчання майбутніх іноземних інженерів в Україні. Теоретичною основою дослідження проблеми вживання студентами української науково-технічної термінології стали праці відомих учених з лінгвістики й лінгводидактики. Визначено зміст базових понять у контексті досліджуваного питання. Проаналізовано специфіку навчання термінологічної лексики на заняттях з української мови іноземних студентів інженерно-технічних спеціальностей у процесі їхньої професійної підготовки. Розглянуто однокомпонентні, двокомпонентні й багатоконпонентні терміни з фахових дисциплін інженерного циклу. З метою пояснення на заняттях лексичного значення термінів і способів їх утворення наведено приклади складних термінологічних одиниць. Наголошено, що в професійному мовленні студенти-іноземці мають використовувати як інтернаціональні терміни, так і власне українські. Схарактеризовано особливості підрядного зв'язку – узгодження й керування у термінологічних сполученнях. У статті підкреслено значну роль наукового тексту за спеціальністю в засвоєнні фахової термінологічної лексики. З'ясовано, що професійно орієнтований текст сприяє формуванню в іноземних студентів навичок і вмінь побудови висловлювань українською мовою, створенню реальної ситуації навчально-професійного спілкування. Звернено увагу на важливість відбору навчальних матеріалів і необхідність пошуку викладачами української мови як іноземної найбільш ефективних методів, що сприятимуть кращому засвоєнню професійної термінології майбутніми іноземними фахівцями. Окреслено умови ефективного засвоєння термінологічної лексики студентами-іноземцями. Визначено шляхи подальших наукових досліджень окресленої проблеми.

Ключові слова: мова спеціальності, термінологічні словосполучення, іноземні студенти, науковий текст, професійне мов-

лення, галузь знань, українська мова як іноземна, фахова підготовка.

The article deals with the study of terminological lexis as the main component of Ukrainian-language professional communication in the process of teaching foreign students of the main faculties of technical institutions of higher education. The crucial role of professional language training in the process of teaching future foreign engineers in Ukraine is represented. The theoretical basis of the study of the problem of the use of Ukrainian scientific and technical terminology by students is the works of famous scientists in linguistics and language education. The content of basic concepts in the context of the subject of the study is determined. The specifics of teaching terminological lexis at Ukrainian language lessons for foreign students of engineering and technological professions in the process of their vocational education are analyzed. One-component, two-component, and multi-component terms of professional subjects of an engineering cycle are reviewed. In order to explain the lexical meaning of the terms and means of their formation to students, examples of complex terminological units are given.

It has been noted that foreign students should use both international and Ukrainian terms in professional language. The features of a subordinate connection are described: terminological collocation sequence and processing. The article represents the significant role of the specialized text of scientific style in studying professional terminological lexis. It has been found that professional text contributes to skills and abilities formation of foreign students to make up Ukrainian phrases, and creates a real-world situation of scientific and professional communication. The importance of the training materials selection and the need to search the most efficient methods by teachers of Ukrainian as a foreign language are demonstrated. They should contribute to better material studying by future foreign professionals. Conditions of effective studying of terminological lexis by foreign students are specified. The methods of further scientific study on the specified issue are identified.

Key words: specialization language, terminological collocations, foreign students, scientific text, professional language, field of study, Ukrainian as foreign language, vocational education.

УДК 378.147: 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/26.9>

Кісіль Л.М.,

старший викладач кафедри мовної підготовки

Харківського національного

автомобільно-дорожнього університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Проблема навчання іноземних студентів у технічних закладах вищої освіти України за майбутнім фахом їхньої діяльності завжди залишалася значущою, оскільки формування сучасного фахівця будь-якої галузі неможливо без опанування мови професії: ознайомлення з фаховою лексикою й термінологією, уміння працювати з науковими текстами й виступати перед аудиторією, підтримувати діалог, вести дискусію тощо. В процесі

навчання в Україні іноземні громадяни вивчають державну мову країни перебування – українську. Мовна підготовка надзвичайно важлива для іноземних студентів, оскільки вона є необхідною умовою на шляху засвоєння мови спеціальності, запорукою успішного навчання професійно орієнтованого спілкування. Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з системи загальних і професійних знань, тобто з опанування фахівцем «наукового дискурсу професії» [8, с. 62]. Навчання

майбутніх іноземних спеціалістів висуває на перший план необхідність отримання професійної освіти й оволодіння професією. Оскільки фахова підготовка іноземців у технічних закладах вищої освіти (далі – ЗВО) здійснюється нерідною мовою, то в центрі навчального процесу важливим є повноцінне використання наукового стилю мовлення, що передбачає в першу чергу оволодіння професійною термінологією майбутніх інженерів у прямому, номінативному значенні. Крім того, термінологія є лексичною основою мови спеціальності, що свідчить про необхідність іноземним студентам у процесі їхньої професійної мовної підготовки взагалі й навчання ними професійного спілкування зокрема оволодіти великою кількістю термінів, що за сферою вживання, на думку багатьох вчених, класифікуються таким чином: загальнонаукові, загальнотехнічні, галузеві й вузькогалузеві терміни [4, с. 129]. Для викладача української мови як іноземної актуальним залишається пошук найбільш ефективних методів, що сприятимуть вивченню й засвоєнню професійної термінології майбутніми іноземними інженерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові проблеми мовлення та спілкування висвітлено в працях лінгвістів і лінгводидактів О. Мітрофанової, О. Леонтєва, К. Мотіної, Д. Ізаренкова, Н. Тоцької, С. Єрмоленко, Б. Головіна, А. Коваль, Л. Паламар, М. Пентиліук, І. Дроздової, О. Резван, Т. Окуневич, З. Бакум, Н. Ушакової, І. Семененко, Е. Палихати, Л. Барановської, Ф. Бацевича, С. Мунтян, Л. Мацько, Л. Мамчур, Т. Симоненко, Н. Костриці та інших. Зокрема, різні складові частини проблеми навчання професійного спілкування майбутніх вітчизняних й іноземних економістів вивчали Ю. Авсюкевич, Н. Драб, С. Кожушко, Л. Личко, О. Тарнопольський та інші; юристів – С. Кіржнер, Л. Котлярова, Г. Савченко та інші; медиків і фармацевтів – Г. Іванишин, Л. Субота, Н. Авраменко, О. Петрашук, І. Рябцевич та інші; інженерів, працівників сфери обслуговування – А. Приходько, Л. Кузьміна, З. Гирич, С. Барсук, С. Коломієць, Н. Московчук, Л. Береза, О. Ковтун, О. Палка, І. Савчак, О. Гриджук та інші. Крім того, у мовознавстві досліджено питання, пов'язані з функціонуванням термінів і термінологічних словосполучень у професійному мовленні. Так, чимало дослідників у царині лінгвістики й лінгводидактики, зокрема Д. Лотте, Т. Канделаки, В. Даниленко, Г. Винокур, К. Авербух, В. Карбан, Т. Панько, Н. Нікуліна, З. Куньч, Н. Книщенко, Ю. Зацний, Т. Пахомова, О. Баловнева та інші, зосереджували свою увагу на вивченні особливостей означеного явища. Науковці неодноразово зверталися до різних аспектів мовлення в методиці навчання української й іноземних мов, проте проблема відбору навчального матеріалу фахового спрямування в процесі навчання студентів-

іноземців вищих технічних навчальних закладів (ВТНЗ) термінологічної лексики з виходом на професійне спілкування залишається актуальною.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те що дослідження терміна як основного складового компонента професійної лексики з урахуванням різноманітності аспектів його висвітлення неодноразово перебувало в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проте досі не приділено належної уваги місцю термінологічної компетентності у становленні майбутніх іноземних фахівців, які вільно орієнтуються в логічно-понятійній системі інженерної галузі, лексичній системі мови фаху, постійно розширюють свій індивідуальний термінологічний словник. У процесі навчання української мови визначення складу й обсягу термінологічної лексики в межах текстів фахового спрямування, що відповідали б критеріям актуальності, новизни, доступності, практичної спрямованості, пізнавальним і професійним інтересам, сприятиме оптимізації навчання, глибшому розумінню механізмів запобігання негативного мовного впливу й розвитку усного й писемного професійного мовлення майбутніх іноземних фахівців інженерно-технічних спеціальностей під час їхньої професійної мовної підготовки в технічному ЗВО. Ця проблема потребує деталізації й подальшого дослідження.

Мета статті. Мета дослідження полягає в аналізі специфіки навчання термінологічної лексики на заняттях з української мови іноземних студентів інженерно-технічних спеціальностей у процесі їхньої професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Як уже зазначалося вище, проблема навчання фахової термінології як основи термінологічної компетентності у сфері професійного спілкування іноземних студентів технічних ЗВО була та є актуальною в сучасній методиці навчання української мови. Крім того, підготовка висококваліфікованих професіоналів завжди залишається найважливішим завданням вищої школи. Критерієм якості підготовки іноземного випускника ТЗВО є професійно-комунікативна компетентність, однією зі складників якої є компетентність термінологічна. Вільне володіння термінологією для майбутніх іноземних інженерів є запорукою успішної комунікації. Вивчення зазначеного питання перш за все потрібно розпочати з визначення понять «термінологія», «терміносистема», «термін», «терміноелемент». Слід зауважити, що в сучасному мовознавстві є багато тлумачень окреслених термінів і пов'язаних із ними суміжних понять. На нашу думку, наведені нижче визначення є найбільш придатними для пояснення на занятті, оскільки враховують усі рівні мовної підготовки іноземних студентів. Так, *термінологія* (лат. terminus – межа, рубіж + грецьк.

logos – слово, поняття, вчення) означає: 1) сукупність термінів, що позначають поняття конкретної наукової чи виробничої галузі; 2) наука, що займається вивченням термінів (те саме, що термінознавство); 3) сукупність термінів у мові загалом [3, с. 35]. Із термінологією тісно пов'язане поняття «терміносистема», що трактується як система термінів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо, яка враховує лексико-семантичні й словотвірні зв'язки між номінаціями – термінами [1, с. 183]. Можна вважати, що упорядкована термінологія це і є терміносистема. Традиційна лінгвістика розуміє *термін* як слово чи словосполучення, що «вживається для точного вираження поняття з будь-якої галузі знання – науки, техніки, мистецтва, політики» [3, с. 35]. У структурі терміна виділяється компонент – терміноелемент – значуща його частина, що мотивована ознаками вираженого терміном поняття [3, с. 35].

У процесі професійної мовної підготовки іноземні студенти мають добре знати як загальнонаукові й міжгалузеві терміни, так і поняття з фаху навчання – вузькоспеціалізовані терміни. Термінологізація – перехід загальнонавчаних слів у терміни, основу якої складають метафори та спеціалізація значення [3, с. 35]. Слід зауважити, що не лише викладачі з української мови як іноземної, а й викладачі-предметники мають пояснювати на заняттях іноземним студентам інженерно-технічних спеціальностей термінологізовані слова й словосполучення, що трапляються в наукових текстах чи в усному професійному мовленні, наприклад: *збудження (атома), живучість (системи), крихкість (матеріалу), крило (автомобіля), плече (важеля), старіння (металів), шлях (гальмовий), захисна (лісосмуга), свічка (запалювання)*.

Як відомо, за структурою терміни можуть бути однокомпонентними, двокомпонентними й багатоконпонентними. Серед однокомпонентних термінів, що трапляються в науково-навчальних текстах і в усному й писемному мовленні іноземних студентів інженерно-технічних спеціальностей, є чимало інтернаціональних термінів, що, на нашу думку, сприяє швидкому оволодінню необхідним лексичним запасом у сфері науково-технічної термінології, оскільки здебільшого грецького й латинського походження міжнародні терміноелементи (*авто-, електр-, екс-, пневмо-, вібро-, макро-, мікро-, сейсм-, інтер-, а-, гідро-, ультра* тощо) є будівельними морфемами великої кількості термінів, що функціонують у багатьох термінологічних системах, зокрема українській, французькій, німецькій, туркменській та інших. Однак у процесі професійної мовної підготовки у ТЗВО студенти-іноземці повинні знати й поступово залучати до свого усного й писемного мовлення не лише інтернаціональні терміни (*сейсмоприймач, автomasлянка, автозвід, автоклав, експозиметр,*

екскаватор, електродвигун, електрод, пневмоаккумулятор, пневмохлипак, гідромеханіка, гідропрес, вібробрус, віброперетворювач, макроліквіація, мікромір, асинхронізм, інтерполятор, ультрацентрифуга, ультраскло та інші), але й власне українські (*передавач, довбило, долото, тремтець, заглушка, джерело, жильник, розтиснення, згортка, клямка, шурник, сталка, півкільце, приймач, випромінювання, притискач, прошивка роздування, самоперекидач, змішувач тощо*).

Дослідниця української дорожньо-будівельної терміносистеми Н. Книшенко зазначає, що в галузі дорожнього будівництва доволі розповсюджені двокомпонентні словосполучення (бінарні), що є найбільш продуктивними, і багатоконпонентні (три й більше компонентів), які побудовані на основі підрядного зв'язку, а саме таких його форм, як узгодження й керування [5, с. 63]. Слід зазначити, що терміни, які утворено аналітичним способом, функціонують не лише у вищезгаданій галузі, але й в інших галузях знань, за якими здобувають вищу освіту іноземні громадяни в технічних ЗВО, зокрема студенти Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Так, у наукових текстах, навчально-методичних вказівках із дисциплін галузей знань, як-от транспорт, архітектура та будівництво, механічна інженерія, автоматизація та приладобудування, трапляються, наприклад, такі терміносполучення, що, за сприяння викладача й внаслідок продуктивної самостійної роботи, мають бути зрозумілими студентам-іноземцям: а) двокомпонентні – *гусеничний кран, багатокішшовий навантажувач, двовісний (двоосьовий) автомобіль, толоковий двигун (рушій), кермове керування, механізм розвантажування, утулковий отвір, гідростатичний тиск, асинхронний двигун, штукатурно-затиральна машина*; б) трикомпонентні – *аналітичне конструювання регуляторів, величина спрацьовування реле, гнучкий зворотний зв'язок, ланка дискретної дії, нейтральні електромагнітні перетворювачі, система автоматичного керування, генератор стабільного струму, джерела електричної енергії, надійність інтегрованої мікросхеми, самовільна намагніченість речовини*; в) чотирикомпонентні – *функціональний нелінійний закон регулювання, цифрова система автоматичного керування, загальна надійність автомобільної дороги, коефіцієнт забезпечення розрахункової швидкості, енергія активації власної провідності, коливання напруги живильної мережі*. Наведені приклади ілюструють, що термінологічні словосполучення в науково-технічній термінології здебільшого утворено на основі керування та узгодження.

Викладачеві-мовнику під час роботи з текстовим матеріалом доцільно повторювати зі студентами-іноземцями засвоєні ними раніше норми сучас-

ної української літературної мови. Так, необхідно нагадати, що залежне слово ставиться в певному відмінку, якого вимагає головне слово (найчастіше в Р. в.), вивчаючи зі студентами, наприклад, такі термінологічні сполуки: *автомат подавання, закон інерції, дзеркало горіння, імпульс відхилення, коробка швидкостей, механіка ґрунтів, морфізм кілець, потужність трансформатора, смуга запирання, межа міцності, система живлення*. Крім того, на заняттях з української мови як іноземної потрібно пояснювати студентам особливості функціонування віддієслівних іменників, що також можуть вимагати певних відмінків (зв'язок – керування), наприклад: *регулювання контрастності – регулювання (Н. в.) чого? контрастності (Р. в.), але регулювати що? контрастність (Зн. в.); фрезкування канавок – фрезкування (Н. в.) чого? канавок (Р. в.), але фрезувати що? канавки (Зн. в.); зарядження акумулятора – зарядження (Н. в.) чого? акумулятора (Р. в.), але заряджати/зарядити що? акумулятор (Зн. в.); зрощування (з'єднування) проводів – зрощування (з'єднування) (Н. в.) чого? проводів (Р. в.), але зрощувати/зростити що? проводи (Зн. в.), з'єднувати/з'єднати що? проводи (Зн. в.)*. Розглядаючи наведені приклади, слід нагадати іноземцям про видові пари дієслів: *заряджати (недоконаного виду; далі – НДВ) – зарядити (доконаного виду; далі – ДВ), зрощувати (НДВ) – зростити (ДВ), з'єднувати (НДВ) – з'єднати (ДВ)*.

Під час аналізу термінологічних словосполучень викладач-мовник має також звернути увагу іноземних студентів на особливості узгодження прикметників з іменниками за родом, числом і відмінком, наприклад: *надлишкова потужність – потужність (ж. р., однина, Н. в.) яка? надлишкова (ж. р., однина, Н. в.); металевого скрапу – скрапу (ч. р., однина, Р. в.) якого? металевого (ч. р., однина, Р. в.); перемикальні штепселі – штепселі (множина, Н. в.) які? перемикальні (множина, Н. в.)*. Зауважимо, що в процесі фахової підготовки іноземні студенти основних факультетів зустрічають чимало термінологічних одиниць, що утворені шляхом складання основ і цілих слів, наприклад: *розчинонасос, крейдотерка, кран-балка, самоперекидач, орієнтир-буссоль, мікросхема, самонавантажувач, верстат-автомат, монорейка, автозамикач, культиватор-підгортач*.

Вивчення термінологічної лексики в процесі навчання української мови як іноземної буде найбільш успішним й ефективним за умови, що використання відібраних професійно орієнтованих навчальних матеріалів доцільне й методично виправдане. Тексти фахового спрямування є базовим матеріалом, оскільки вважаються джерелом як для цілеспрямованої й продуктивної мовленнєвої діяльності іноземних студентів, так і для набуття ними професійних навичок і вмій. Текст за

фахом – це передусім засіб становлення й розвитку професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності [6; 13]. На думку дослідниці К. Кусько, вдало підібраний фаховий текст виховує «культуру термінологічного спілкування» студентів, розширює їхню «професійно орієнтовану ерудицію», формує комунікативну спроможність, необхідну для професійного й ситуативного спілкування в усній і письмовій формах. Власне читання літератури за фахом збагачує термінологічний вокабуляр студентів, що своєю чергою дає можливість «транспозиції термінологічних одиниць в усній чи письмовий текст за фахом», тобто будувати непідготовлене висловлювання за професійною тематикою, вести документацію тощо [6, 17].

У процесі роботи над професійно орієнтованим текстом бажано, щоб у студентів-іноземців були власні словнички, куди б вони записували терміни з фаху навчання з наданим перекладом рідною мовою. Це дає можливість не лише систематизувати знання, але й полегшує їх засвоєння. У процесі підготовки до читання й аналізу тексту за фахом, починаючи з першого курсу, викладач-мовник повинен чітко уявляти собі лексичний мінімум, що необхідний іноземним студентам для читання і сприйняття фахової літератури. Зокрема, слід зосередити увагу на термінологічній лексиці під час аналізу наукового тексту. Як свідчить практика, іноземні студенти більш зацікавлені й продуктивно опрацьовують термінологію сучасних текстів науково-популярного стилю, періодичних видань за фахом лише на просунутому етапі вивчення української мови як іноземної.

Наукові спеціалізовані тексти насамперед мають бути зрозумілими викладачам-філологам, оскільки вони є спеціалістами з мови, а не з фаху підготовки студентів. Так, якщо викладач-словесник добре розуміє суть викладених у професійному тексті проблем, наприклад, з галузевого машинобудування чи транспортних технологій, то дискусія чи обговорення на занятті буде мати конструктивний характер, оскільки студенти-іноземці збагачуватимуть свої знання не лише з української мови, але й з фаху підготовки. Слід зазначити, що хоча пояснення термінологічної лексики як системи спеціальних понять певного фаху є завданням викладача вузької спеціалізації, враховуючи, що іноземним студентам, особливо першого року навчання, важко сприймати професійну лексику, ускладнену термінами й термінологічними сполученнями, у пригоді стають навчально-методичні розробки й поради викладачів з української мови як іноземної, які змушені бути обізнаними в багатьох галузях науки й техніки. Тому важливу роль у викладанні української як іноземної відіграє співпраця викладача-філолога, який не є спеціалістом, наприклад, у галузі автоматичної й приладобудування, з фахівцем відповідної галузі.

На нашу думку, навчання майбутніх іноземних інженерів спеціальної термінологічної лексики здійснюється ефективно лише за таких умов: 1) навчання української мови як засобу спілкування; 2) залучення студентів до активної мовленнєвої діяльності; 3) використання комунікативно-когнітивного підходу; 4) навчання мовних аспектів (вимови, лексики, граматики) і всіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання й письмо); 5) здійснення відбору й організації навчального матеріалу на основі предметної спрямованості й професійної значущості. Крім того, вивчення професійно орієнтованої термінології іноземними студентами інженерно-технічних спеціальностей повинно мати послідовний і системний характер. Істотну роль у процесі формування як термінологічної, так і комунікативної компетентності відіграє система завдань, що сприяє входженню іноземних студентів у сферу професійної комунікації. Навчальні тексти, діалоги, вправи, проблемні завдання, ділові ігри повинні надавати можливість не лише виробити мовленнєві навички, засвоїти вживану професійну лексику, а й допомагати у створенні мотивації, сприяти розвитку навичок спілкування у сферах, пов'язаних з діяльністю майбутніх спеціалістів [8, с. 62–65].

Приділення належної уваги різноманітним аспектам, що пов'язані з вивченням термінологічної лексики іноземними студентами в процесі їхньої професійної мовної підготовки набуває вирішального значення, оскільки українська мова як іноземна для студентів є засобом і способом оволодіння предметною й комунікативною компетенцією в галузі обраної спеціальності.

Висновки. Термінологічна лексика важлива для майбутніх іноземних інженерів, оскільки якісне володіння нею дасть змогу вільно дискутувати на професійні теми, працювати зі спеціалізованими текстами, складати номінативний, питальний і тезовий плани, анотувати й реферувати наукові статті, виступати з повідомленнями як безпосередньо на заняттях з української мови або з фахових дисциплін, так і на студентських наукових конференціях, семінарах, олімпіадах тощо. Тому вирішального значення набувають методи, принципи та прийоми навчання, якісні українськомовні навчально-методичні матеріали. Розроблена в подальшому система вправ із вироблення мовно-термінологічних умінь і навичок сприятиме опануванню й правильному застосуванню термінологічної лексики в усному й писемному мовленні

за фахом іноземних студентів у процесі навчання ними української мови. Формування професійної термінологічної компетентності студентів, що відбувається внаслідок поетапного виконання вправ і завдань під час аудиторної й позааудиторної роботи, має комплексний інтегрований характер. Зважаючи на виняткову роль термінології в професійній діяльності фахівця будь-якої сфери, важливим є пошук нових підходів й організаційних форм навчання за означеною проблематикою.

Репрезентоване дослідження не вичерпує всього кола питань, пов'язаних зі специфікою й аналізом термінологічної лексики в процесі професійної мовної підготовки іноземних студентів. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо в розробленні відповідної системи вправ, послідовно спрямованих як на осмислене засвоєння термінів і термінологічних сполук, так і на активізацію вмінь говоріння й слухання, необхідних для застосування фахової термінології в процесі навчання української мови студентів-іноземців у закладах вищої освіти технічного профілю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ермоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я. Ермоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття й терміни : у 4 т. Т. 2. Донецьк : ДонНУ, 2012. 388 с.
4. Канделаки Т.Л. Значение терминов и системы значений научно-технических терминологий. *Проблемы языка науки и техники: логические, лингвистические и историко-научные аспекты терминологии*. Москва : Наука, 1970. 232 с.
5. Книщенко Н.П. Багатокомпонентні терміни української дорожньо-будівельної терміносистеми. *Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець»*. Серія «Мовознавство». Тернопіль : Мандрівець, 2014. № 111. Вип. 3. С. 62–66.
6. Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі : Колективна монографія / за ред. К.Я. Кусько. Львів : Світ, 1996. 228 с.
7. Новий російсько-український політехнічний словник: 100 000 термінів і термінів-словосполук / уклад. М. Зубков. Харків : Гриф, 2005. 952 с.
8. Тоцька Н. Методика роботи викладачів вищого технічного навчального закладу над українським професійним мовленням студентів. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 62–65.